

DEO OPTIMO MAX.

UNI ET TRINO,
VIRGINI DEI-PARÆ, ET S. LUCÆ

Orthodoxorum Medicorum Patrono.

QUÆSTIO MEDICA,

CARDINALITIIS DISPUTATIONIBUS,
*manè discutienda in Scholis Medicorum, die Jovis decimâ quartâ
mensis Martii, Anno Domini M. DCC. LXXI.*

M. STEPHANO POURFOUR DU PETIT.
Doctore Medico Præsidente.

An lux salubrior à Sole.

I.

I quid est commercii Hominibus cum orbe rerum universo, id procul dubio jungit ac tuetur egregia societas organorum, quæ peculiari quâdam sagacitate corporum externorum dotes percipiant, & ad mentem, velut nuncii interpretetque, deferunt. Natura nihil intentatum reliquit quo partium illarum corporis intimam fabricam validâ firmaret compage, extusque solidis foveret tutaminibus. Attamen hæc provida parens solertiam usque adeò persequi non potuit, ut nullis prorsus obnoxie forent incommodis. Dum enim in iis communicandis illaboraret, fuit modus, certique fuerunt fines, quos ultra consistere non valebat liberum vegetæ functionis exercitium. Verùm ea est ejusdem functionis in

omnibus sensuum organis excellentia, ut mentem monere queant quid ipsis nociturum videatur. Itaque huic avertendo, quantum possunt, invigilant edocsi Homines. Sed infeliciori fato iactatis sæpè sapientis ingruit malorum ilias, siue audaciores ultrò se periculis offerant, siue in ea nec opini rapiantur. Immo, pro dolor! Fatiscunt organa sensuum, si diù intenta aut iterat fuerit illorum actio, quanquam aliundè ab omni offensione tuta delitescunt. Tormenti bellici librationem aures fragore fulminationis oppletæ brevi obsurdescunt: utentium tabaco obtunditur odoratus: voraci heluonum palato, etiam si per avidas fauces furat ardor edendi, regalia sapissimè insipiunt escula: hebescit tactus fabrorum: in re quolibet, præsertim si minuta sit aut iniqua luce palleat, fixa diutius oculorum acies labetascitur. Quid plura? Verè dixerimus ex ipsius functionis exercitio proprium emergere detrimentum. Nonnè verò ad id præcavendum tela ministrat Hygieine? Plurima certè & quidem acerrima. Cum autem ipsius armentarium pandere, & unicuique sensuum suam tradere *προφύλαξις* non finiant orationis angustia, visionis sensui, cæteris relictis, duntaxat immoraturi ex omnibus quæ in illius utilitatem vergere queunt id discutiendum eligemus: an, scilicet, in opere quod m defixis oculis lumen interditi Sol præbeat anteponendum lumini, quod ars nostrà parat. Ad nodum quæstionis expediendum via patebit munitissima, cum utriusque luminis generi quæ sit vis insita, & quis sit modus oculos afficiendi nacti fuerimus. Quocircà necessariò aderit utriusque comparatio. Commoda & incommoda hinc & inde librâ ponderabuntur æquabili: quæ si vel minimum claudicet, à lance depressâ sponte exiliet nostra conclusio.

I I.

SOLIS vasta moles Planetarii centrum tenet Systematis cuius exiguæ fumus particulae. Terram, reliquis Planetas & quæ in iis vigent calore assiduo recreat & uberrimâ luce colustrat. An in Sole coarcevetur amplissima puri ignis scaturigo? Id evidenter arguunt calor & lux quæ per immensa diffundit intervalla. An in Sole propria vi ferveat ignis, an desit fomes unde nutrimentum hauriat? Id denegant maculae, quibus obumbrari discum solarem primi observaverunt Galilæus & Sheinerus. Dum communi cum iptomet Sole ab Ortu ad Occasum rotatione abreptæ circa huius axim intrâ vigenti & septem fermè dierum tempus moventur, pleræque eandem nec figuram, nec magnitudinem servant. Quædam tantæ reperiuntur ut octavam partem diametri Solis obtegant, nonnunquam plures in unam abeunt, & vicissim una in minores dehincit. Aliæ in eodem disco visibili oruntur & pereunt. Aliæ verò, priusquàm evanescant, plurimas absolvunt rotationes, &c. (a) De his omnibus phenomenon rationem asserre nequeunt Physici, quin censeant Solis molem potissimum efformari ab immensi copii materie inflantem, quam ex omni ævo ignis voracibus corripit & depascitur amplexibus. Quæ citius evanescunt maculae fuliginis atræ sunt nubes, quas Sol deflagrans ad propriam atmosphæram magno prorumpit impetu. Quæ diutius perstant hæc solidæ sunt partes Solis, in quibus exhausto pabulo flamma quievit, donec, grassante circumquaque incendio, novum fortè præstant alimentum, aut è suo loco succussione quâdam tomis exæstantis auferantur (b).

Cæterum, quæcumque sit Solis natura, nos imprimis spectat huius sobolis, lumen, nempe, cuius emolumentum Homo præcæteris animantibus capeffit. Oculorum acies, affulgenti sole, sit tactus species tactu digitorum sin quoad sensum tutioris, saltem quoad actum excellentioris, ut potè qui corporibus manu tractabilibus non sistat, sed quidquid potiri nequeunt alia sensuum organa sui juris facturus ad extremos horizontis fines attingat, totum quantum patet emetiatur, rerumque circumscriptarum multitudinem mentis humanæ veluti appendicem

(a) Vid. Hist. Acad. Reg. Sc. an. 1705. p. 150. Monum. ejusd. Acad. an. 1704. p. 60. & an. 1706. p. 155.

(b) Georg. Erhardi Hambergeri Elem. Physico-Mathem. &c. §. 637 638. 639.

colligat. Tantum amplectitur spectaculum sola nictatio. Si verò singulam quamque rem propius investiget Homo, novum visui sese prodit miraculum. Quod acervatum & confusum perceperat intuitus, id rimantibus oculis fulgore placido completum distinctumque aridet. In re unicà res innumeras indigitat lux anica. Sensum visus sola verè instruit, sicque maximum ac gratissimum Homini conferi beneficium, quandoquidem, pro suo cuiusque vivendi genere, externis rebus obvii cæteris sensuum organis necessariò semper præeunt oculi.

I I I.

LUCEM quâ noctis tenebras, arte suadente, fallunt Homines præstat ignis domesticus quoties eius pabulum versantur materiæ quæ deflagratione rapidâ incantem in flammam erumpunt. Huic itaque luci parandæ inserviunt oleosa & pingua quæcumque. Affunduntur in nostris regionibus funiculis canabi aut gossypio factis, qui lursum accensi materiam calore expansam secretis fugunt canaliculis, & vicinum versùs ignem attollunt. Novi pabuli haustu continuo excitatus ignis perstat quidem: sed non nisi tremulâ coruscât flammâ, adeòque, quolibet temporis puncto, lumine inæquali percelluntur oculi. Hujusce incommodi causa est igni alendo habilitas diversâ particularum, quas jugi assensu ebibendas funiculo seu *ελληνχιον* fomes propinat. Si enim ad inflammationem omni ex parte prompta esset materia, invadente igne, tota in scintillas abiret, & flamma pura & nitida undiquè refulgeret. Sed moleculis *υφαικταις* immiscetur non mediocri copiâ seu aquosâ seu terrestres, quæquidem cum prioribus in focum assurgunt. Illæ verò dum sese igni depascendas permittunt, ipsius amplexibus reluctantur illæ; quin etiam vim ejusdem minuunt. Aliæ enim ob levitatem suam è foco depulsæ, nedum flammæ nitorem quemdam inducant, illam econtrâ crassis deturpant vaporibus & ultrâ fugiunt: aliæ verò graviore *ελληνχιον* tenaciter imbuunt totidemque sunt carbunculi quorum acervo grassante sensim impediuntur novi materiæ inflammandæ haustus. Exinde flamma brevi elanguescit. Quam lucem edit hæc rara angusto restringitur ingyro. Tarda fit immò & inepta corporum propius objectorum dotibus visui attento explicandis. Effecto colores informat penicillâ. Superficierum asperitates umbris fallacibus occultat. Fictum igitur vero ferè ubique subjicit, ita ut res, quæ antea nativo clarescebant habitu, nunc adulteratas judicent memores oculi, & sæpiùs, dum incauti aut parùm solliciti illas aspectant, inanibus allucinentur imaginibus. Si quocumque modo magis vividum tibi lumen procrees, in Scyllam incidis Charybdin vitare cupiens. Primo intuitu mutationem repentinam obcæcati demirantur oculi. Sed protinus erroris larva cadit: splendorem precarium undiquè conspersum deprehendis. Latet adhuc Natura genuina, latebique, donec dies phœbeâ lampade terram lustraverit.

I V.

NIHIL prof. àd Œconomiz Animalis in utilitatem rectius vergit quàm certa motuum imperatio, cujus ope variæ functiones uno tenore peragi nunquàm desinant. Quapropter, ut oculis sua constet sagacitas suusque vigor, Hygieine nos admonet ne hæreamus in obrutu rei cuiuslibet, nisi luce innotâ & placidâ niteat. Quinam autem sanè compos judicii ex hoc præcepto non intellexerit insidiosum esse lumen, quod solaris vicarium jactitat ars malefida. Cum à tremulâ, ut mox diximus, flammâ oboriatur, tremulis utiquè spargitur effluviis. Cum aliundè modò palleat modò rutillet flamma, lumen utiquè vel deficit vel redundat. Jam verò dum istis vicissitudinibus jactantur oculi longius discedunt ab hac æquabilitate, quæ sola liberat actiones in humanâ machinâ tuetur. Flammâ scintillante, anceps, ardente, invitus, & languente, operosus fit visus. Quis sit organorum labor quâsi circino demetitur pupilla. Ad vacillans lumen hæsitat, ad rarum patet,

692
ad nimium se contrahit. Perpetuâ igitur⁴ contentione obnuntur oculi. Sed proh dolor! Hujus poena cumulo fœnore ferius ocyus rependitur. Severam legem sancivit natura, quâ fato communi & ineluctabili cuncta obsequerentur organa. In inmodico functionum exercitio suum latitat damnum citò citius multiplici labe declarandum. Felices nimium qui inter mala, quæ fatiscientes oculos obsident, illud tantum fortiuntur quod à compicillis præsentem medelam accipere valet! Tunc enim visus hebescit ideò quod oculorum imis orbitis sæpius appressorum tunica & ipsimet humores sensim complanentur: unde accidit ut, quamvis primum instrumentum visus sat strenuum remaneat, utriusque tamen globi decurtatis axibus, res objectæ obscuriores videantur; siquidem minores ad angulos fracti radii tardius in focum coeunt & inde disjecti retinæ prius appellant quam normæ responderint quâ quisque è suo puncto ad oculos antea proeessit. Radios colligendo & in propiorem focum inflectendo visionem apprimè refarciunt confpicilla. Leve quidem malum est cujus leve medicamen. Id nihilominus, sin pejor, iis potissimum impendere qui nocturnis abutuntur lucernis haud immeritò affirmaverimus.

V.

SUE sunt diurno lumini vicissitudines. Dum sol oritur aut occidit, obumbratus solummodò recluditur orbis. Quare crepusculum & diluculum tempora sunt, quæ nec tenebras nec lucem possis dicere, sed dubiæ noctis dubio cum die confinia. Si maturâ jam luce dies resolutus ruat, plerumque Phœbus puro & sereno fulgore cœlum referat. Tunc oculis se vastus horizon explicat, renidentque Penates. Vanescit autem amœnitas spectaculi, si tenebrose glomerentur nubes per aera, si pluviam, commistâ quandoquæ grandine, profundant, si deniquè opaco cœlo tonitrua resonent. Hæ vicissitudines, licet injucundæ, oculis non officiunt. Etenim repentinâ successione nunquam alia aliam trudit. Tacitâ surgunt ab origine: sat lentis augeſcunt incrementis: in statu certo aliquandiu consistunt; finisque exordio congruit. Inde fit ut lux modò parcior modò uberior non irrumpat sed subrepat oculis, & hujus conversionibus fibrarum tonus, illæſis temper organis, se paulatim accommodet. Itaque, rebus omnibus circumſpectis & rationibus subductis, ritè concludimus:

Ergo lux salubrior à Sole.

Proponebat Parisiis JOANNES - FRANCISCUS - JACOBUS ROUSSILLE DE
CHAMSERU, Carnutæus, Saluberrimæ Facultatis Medicinæ Parisiensis
Baccalaureus nec non Theſeos Auctor. A. R. S. H. 1771. A SEXTA
AD MÆRIDIE M.